

Олена Котис

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

olena.khad@gmail.com

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК МЕТОД ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИРОДНОЇ КАТЕГОРІЇ (ПОЛЬСЬКА ЛІНГВОКУЛЬТУРА)

Received March, 18, 2014; Revised March, 23, 2014; Accepted March, 25, 2014

Анотація. У статті викладено методику проведення та результати психолінгвістичного експерименту, скерованого на виявлення змісту, структури та прототипів категорії «музичні інструменти» в концептосфері носіїв польської лінгвокультури. Експеримент складався з трьох частин. При побудові експерименту ми виходили з того, що при збереженні образу музичних інструментів людина використовує різні способи кодування інформації (аудіальний, візуальний та вербальний). Відповідно, наш експеримент був зорієнтований на всі три форми фіксації інформації про музичні інструменти. Перший блок передбачав виявлення вербальної інформації, другий – візуальної та вербальної, третій – аудіальної та вербальної. Респондентами стали 77 польських студентів немусичних спеціальностей, які навчаються в Університеті Марії Склодовської-Кюрі (м. Люблін). Ми виявили, що ядро категорії складають гітара, скрипка та фортепіано, а на ближній периферії знаходяться орган, флейта і бубон.

Ключові слова: *психолінгвістичний експеримент, категорія, ядро, прототип, периферія*

Kotys, Olena. Psycholinguistic Experiment as a Method of Investigating a Natural Category.

Abstract. The article presents methodology and results of a psycholinguistic experiment. The experiment was conducted with the purpose to figure out the meanings, structure and prototypes of the category «musical instruments» in the conceptosphere of ordinary speakers of Polish language. The experiment consists of three parts. When designing the experiment we considered that when preserving the cognitive image of musical instruments humans use different ways of encoding information (audial, visual and verbal). Respectively, our experiment was directed onto the three abovementioned forms of fixation of information about musical instruments. The first part of the experiment was directed onto investigation of the verbal information, the second – onto visual and verbal and the third part was designed to find out about audial and verbal information that is connected with the images of musical instruments. There were 77 respondents, none of them studying music as their major; all the participants are the students of Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland. The investigation shows that the nucleus of the category is made up by guitar, violin and piano, whilst organ, flute and tambourine are included into close periphery.

Keywords: *psycholinguistic experiment, category, nucleus, prototype, periphery*

Котыс Олена. Психолінгвістический експеримент как метод исследования природной категории.

Аннотация. В статье изложены методика проведения и результаты психолінгвістического експеримента, направленного на раскрытие содержания, структуры и прототипов категории «музыкальные инструменты» в концептосфере носителей польской лінгвокультуры. Эксперимент состоит из трех частей. При разработке эксперимента мы исходили из того, что при сохранении образа музыкальных инструментов человек использует разные способы кодировки информации (аудиальный, визуальный и вербальный). Соответственно, наш эксперимент ориентирован на все три формы фиксации информации о музыкальных инстру-

ментах. Целью первой части эксперимента было выявление вербальной информации, второй – визуальной и вербальной, третьей – аудиальной и вербальной. Респондентами стали 77 польских студентов немзыкальных специальностей, учащихся в Университете Марии Склодовской-Кюри (г. Люблин). Мы установили, что ядро категории составляют гитара, скрипка и фортепиано, а на близкой периферии находятся орган, флейта и бубен.

Ключевые слова: психолингвистический эксперимент, категория, ядро, прототип, периферия

Вступ

Сучасні когнітивні дослідження ґрунтуються на даних психолінгвістичних експериментів, що довели достовірність своїх результатів і набули популярності ще у ХХ ст. після вдалих спроб вивчення категоризації кольорів, птахів, меблів, фруктів, зброї, елементів посуду та транспортних засобів (Labov 1973, Lakoff 1992, Rosch 1975, Taylor 1995). Стало відомо, що більшість категорій повсякденного досвіду організована на основі протиставлення прототипу (ядра) та периферії. Новозеландський лінгвіст Дж. Тейлор характеризує прототиповість як репрезентативність чи типовість. На його думку, прототип – найвиразніший представник категорії, який яскраво репрезентує її у свідомості носіїв мови; саме він стає еталоном у процесах розширення і поповнення категорії (Taylor 1995: 60). Представники різних лінгвістичних шкіл (зокрема А. Вежбицька, Л. Віттгенштайн, Р. Гжегорчикова, Р. Джекендофф, У. Лабов, Дж. Лакофф, Г. Патнам, Б. Руздка-Остін, Дж. Тейлор та ін.) по-різному розглядають поняття прототипу; всі вони пропонують власні підходи до вивчення процесів категоризації, надаючи велику увагу експериментальним методикам.

Об'єкти дійсності відбиваються у свідомості людини в простіших чи складніших категоріях. Однією з таких є категорія «музичні інструменти» (МІ). Набір та функції МІ змінювалися залежно від історичного та соціального розвитку етносу. Незважаючи на глобалізацію сучасного суспільства, категорія МІ не перестає бути культурно маркованою, що значно відрізняє її від інших категорій, присутніх у свідомості сучасної людини.

Методи дослідження

Культурно марковані категорії вимагають особливої уваги мовознавців, оскільки виявлення їх структури дає змогу розробити нові підходи до вивчення мисленневої та пізнавальної діяльності людини. Для визначення структури категорії «МІ» в концептосфері польських студентів немужичного профілю ми провели психолінгвістичний експеримент.

У ньому взяли участь 77 респондентів віком 19–24 роки, студенти-філологи Університету Марії Склодовської-Кюри (м. Люблин, Польща). Аналогічні експерименти ми вже проводили з носіями української, російської, кримськотатарської, британської та американської лінгвокультур; результати описані у статтях (Khadzhyohlova 2010, 2012). Для обробки результатів дослідження ми використали статистичний метод.

Процедура дослідження

Експеримент складався з трьох блоків. У першому респондентам уголос читали запитання-ситуації, відповіді передбачали вільне відтворення назв

музичних інструментів. Усі завдання було поділено на дві групи: 1) ті, за допомогою яких можна визначити прототипові об'єкти категорії МІ; 2) ті, за допомогою яких можна визначити периферійну зону досліджуваної категорії. Ми вважали, що у відповідях з'являться назви не лише популярних, а й менш відомих інструментів. Саме для цього, наприклад, було поставлене запитання про тата Пеппі, героїні казки А. Ліндгрена, який нібито вмів грати на семи музичних інструментах.

Завдання першої частини експерименту дають нам змогу умовно поділити МІ на такі групи:

а) МІ, популярні для навчання гри на них (див. запитання про подарунки для музичної школи, дітей, які вивчають музику, про фабрику МІ тощо);

б) МІ, зовнішній вигляд яких відомий респондентам і їх легко зобразити графічно (наприклад, запитання про конкурс малюнка на асфальті); ми вважали, що відповіді на це питання мали б узгоджуватися з результатами другої частини експерименту, в якій потрібно було розпізнати зображення музичного інструмента;

в) МІ, звучання яких легко розпізнати; такі інструменти також можуть уважатися добре знаними і потенційно належатимуть до ядерної зони досліджуваної категорії; ми вважали, що відповіді на це запитання узгоджуватимуться з третім блоком, у якому студенти повинні були розпізнати звучання МІ;

г) МІ, що мають універсальну (глобальну) значущість (див. запитання про міжнародний музичний конкурс, презентацію культури Землі тощо);

д) МІ, які можуть уважатися найбільш типовими для жінок/чоловіків (запитання про дівчинку/хлопчика, які хочуть навчатися музиці, про «романтичного» тата, батька Пеппі тощо).

Другий блок містив зображення 40 різних музичних інструментів, кожен із яких демонстрували респондентам упродовж 10 секунд. Ми прагнули довідатися, чи розпізнають студенти МІ; чи знають вони їх назви; чи збігаються назви та частота згадок інструментів, названих студентами при вільному відтворенні (блок 1), із назвами розпізнаних зображень інструментів у другому блоці.

Третій блок експерименту складався з 36 аудіозаписів – уривків, виконаних на певному МІ. Мета цього завдання – визначити, як респонденти розпізнають звучання музичного інструмента, чи корелює розпізнавання його зображення із розпізнаванням звучання МІ, як узгоджуються ці результати з результатами першого блоку.

При побудові експерименту ми виходили з того, що при збереженні образу музичного інструмента людина використовує різні способи кодування інформації (аудіальний, візуальний і вербальний). Відповідно, наш експеримент був зорієнтований на всі три форми фіксації інформації про МІ. Перший блок передбачав виявлення вербальної інформації, другий – візуальної та вербальної, третій – аудіальної та вербальної. При визначенні прототипу категорії МІ ми враховували результати всіх блоків експерименту, вважаючи, що в свідомості респондентів наявна кореляція між усіма трьома формами збереження інформації.

Подаємо запитання першого блоку експерименту та відповіді польських студентів на кожне з них. Запитання подаємо у такому порядку, в якому вони ставилися під час експерименту:

1. *Anton Czechów w swojej powieści «Końskie nazwisko» opisał przypadek, kiedy jeden człowiek zapomniał nazwiska innego człowieka, ale pamiętał, że to nazwisko kojarzy się z koniem. Wszyscy dookoła chcieli mu pomóc, aby przypomnieć sobie to nazwisko. Każdy miał różne wersje: «Koński», «Tabuński», «Kopyto», «Żrebiński» i inne. Wszystkie te wersje były błędne, ponieważ nazwisko to brzmiało – «Owiesiak». Zadanie: proszę wymyślić kilka «muzycznych» nazwisk, w których podstawie byłaby nazwa instrumentów muzycznych.* Ми припускали, що відповіді міститимуть назви досить добре знаних МІ. Результати показали, що для утворення «музичних» прізвищ респонденти найчастіше використовують скрипку (39,8 % загальної кількості відповідей). Із назвою цього інструмента було утворено такі прізвища: *Skrzypacz, Skrzypczak, Skrzypiecki, Skrzypek, Skrzypiec, Skrzypczyk, Skrzypski, Skrzypnowski, Skrzypczyński*. Дещо рідше зустрічалися прізвища з основами *tręb-, trąb-* (26,9 %): *Trębowski, Trębkowski, Trębski, Trębolski, Tręba, Trębka, Trębalski, Trębek, Trębacz, Trąbalski, Trąbiecki, Trąbiasty*. З основою *gitar-* (23,9 %) утворено такі прізвища: *Gitarzyński, Gitaryk, Gitariek, Gitarowski, Gitarowska, Gitarka, Gitarkowski, Gitarewicz, Gitarowicz, Gitarysta, Gitariski, Gitarat*. Основу *flet-/flut-* (20,2 %) використали респонденти при творенні таких прізвищ: *Fletow, Fletnik, Fletowski, Flet, Fletkowski, Fleciński, Fleciarek, Fleciarz, Fleciok, Flecki, Fleckicki, Fletowiński, Fleticz, Fletowicz, Fluten, Fletniewicz, Fletawski*. З основою *bęben-* (15,8 %) утворено такі прізвища: *Bębeński, Bębenek, Bęben, Bębnicki, Bębenowski, Bębnowicz, Bębowiec, Bębiarz, Bębalski, Bębnowski*. Рідше траплялися прізвища з основою *fortepian-/pian-* (11,5 %): *Fortepiannik, Fortepiański, Fortepianowicz, Fortepianista, Pianistowski, Pianinawska, Pianinewski, Pianiński, Pianiewski, Pianisćinski*.

2. *Andrzej idzie do szkoły muzycznej. Na jakim instrumencie muzycznym najprawdopodobniej będzie grał?* Ми уважали, що при відповіді на це запитання студенти згадуватимуть ті інструменти, на яких, на їхню думку, могли чи хотіли б грати особи чоловічої статі. Як результат – респонденти добре уявляють хлопця за фортепіано (74,6 %) та з гітарою (71,8 %), рідше – зі скрипкою (26,7 % усіх відповідей) та флейтою (14 %).

3. *W naszym mieście budują fabrykę instrumentów muzycznych. Jakie instrumenty według Pana/Pani będą tu produkowane?* Оскільки експеримент проводився в м. Люблін, ймовірно, респонденти «будували» уявну фабрику саме тут. У відповідях найчастіше траплялася гітара (41 %), скрипка (33,5 %); рідше – фортепіано (22,7 %), барабани (17 %), флейта (13 %).

4. *Młoda pisarka Agnieszka Nuta napisała bajkę dla dzieci «Łączka muzyczna». Imię głównego bohatera jest nazwą instrumentu muzycznego. Jak według Pana/Pani nazywa się główny bohater?* Найпопулярнішими виявилися імена з основами *skrzyp-* (42,7 %) та *flet(c)-* (42,4 %): *Skrzypek, Skrzypczuk, Skrzypka; Flet, Fletist, Flecik, Fleciak*. Рідше траплялися відповіді з основами *tręb-/trąb-* (24,1 %), *gitar-* (22,5 %),

klarnet- (15,9 %) та bęben- (10,4 %): *Trębek, Trębka, Trębalska, Trąbolski, Trąbek; Gitarek, Gitara, Gitarka; Klarnet; Bęben, Bębenek.*

5. *Proszę wyobrazić sobie, że ma Pan/Pani polecenie zorganizować orkiestrę. O ilości uczestników orkiestry i jej składzie decyduje Pan/Pani. To może być orkiestra, która dotychczas nigdy nie zaistniała, ale grać w niej powinny wyłącznie instrumenty muzyczne. Jakie będą 5 najważniejszych instrumentów w tej orkiestrze?* Отже, більшість респондентів залучила б до своїх оркестрів скрипку (30,2 %) та гітару (29,2 %). Очевидно, студенти вважають саме ці об'єкти найпопулярнішими оркестровими інструментами.

6. *Moja mama zakochała się w ojcu, ponieważ bardzo pięknie grał na .... Na jakim instrumencie muzycznym grał ojciec?* Лідер відповідей – гітара (96,9 %). Саме її респонденти вважають прототиповим об'єктом підкатегорії «чоловічий МІ» може вважатися гітара. Значно рідше зустрічалися скрипка та флейта (по 16,3 %), фортепіано (14,4 %), барабани й гармонія (по 11,3 %).

7. *Dla uczestnictwa w międzynarodowym konkursie muzycznym zgłoszono 100 wniosków. Na jakich instrumentach muzycznych gra większość uczestników?* На думку респондентів, найбільша кількість конкурсантів гратиме на гітарі (44,8 %), скрипці (39,7 %) і фортепіано (38 %), менша – на флейті (18,7 %), саксофоні (12 %), барабанах (10,3 %) і трубі (6,2 %).

8. *Ludzkości udało się nawiązać kontakt z cywilizacjami pozaziemskimi. Ziemianie zaprosili nowych przyjaciół do siebie. Dla prezentacji kultury Ziemi wybrano jednego muzyka. Na jakim instrumencie on będzie grał?* Місця розподілилися фортепіано – 44 %, скрипка – 42,5 %, гітара – 33 %, бубон – 15,6 %, цимбали та флейта – по 12,5 %, труба – 10,9 %, барабани – 7,9 %, флейта Пана – 6,2 %.

9. *Sponsorzy zdecydowali prezentować instrumenty dla szkoły muzycznej. Kiedy zaczęli rozładowywać przywiezione prezenty, okazało się, że wiele instrumentów są podobne. Jakich instrumentów okazało się najwięcej?* Мета цього запитання – дізнатися, на яких інструментах, на думку респондентів, найчастіше навчаються грати польські діти. Виявилось, що студенти вважають, що меценати радше за все подарували б флейти (41,3 %), гітари (39,3 %) та скрипки (33,5 %). Рідше були згадані труба (18,1 %) і цимбали (16,3 %).

10. *Dziesięcioletnia Kasia przed chwilą wróciła z koncertu, na którym usłyszała i zobaczyła wiele instrumentów muzycznych. W domu powiedziała rodzicom, że chce grać na... Na jakim instrumencie chce grać dziewczynka?* Найчастотнішою виявилася скрипка (59,8 %), рідше згадували фортепіано (26,8 %), флейту (23,6 %) і гітару (21 %). Тобто, найбільш «жіночим» інструментом опитані студенти вважають скрипку, отже, саме скрипка може бути прототипом підкатегорії «жіночі МІ».

11. *Studenci 4 roku mieli test na poziom IQ. Najwięcej punktów dostał student, który rozpoznał 12 rodzajów ryb i 12 instrumentów muzycznych. Jakie instrumenty rozpoznał student?* Респонденти повинні були поставити себе на місце уявного студента, який розпізнавав 12 МІ, і подумати, які інструменти були б ним розпізнані. При постановці цього питання ми навмисне не специфікували, що саме: звук чи зображення інструмента потрібно розпізнати. Так ми спонукали студентів до формування узагальненого образу об'єктів, які називаємо музичними

інструментами. Припускалося, що студенти пригадають не лише інструменти, які чітко відображені у їхній концептосфері, а й такі, з якими вони досить рідко мають справу в повсякденному житті. У відповідях усіх респондентів траплялося фортепіано (100 %). Досить часто називали гітару (24,1 %), флейту (19,7 %), скрипку (18,8 %). Рідше – барабани (11 %), акордеон (10,8 %), трубу (10,4 %), контрабас, бубон (по 10 %), саксофон (9,5 %), арфу (6,7 %), трикутник (5,9 %), кларнет (5,5 %).

12. *Malarz-abstrakcjonista namalował obraz i nadał mu taki tytuł: «Charakter linii, form oraz koloryt odpowiadają 5 instrumentom muzycznym». Jakie instrument namalował malarz?* Це запитання не акцентувало увагу респондентів на конкретній ситуації, оскільки уявний художник міг намалювати що завгодно, а опис картини міг збігатися з описом будь-якого предмета, не лише МІ. Ми припускали, що студенти згадають інструменти, які є добре знаними і зовнішній вигляд яких легко відтворюється з пам'яті. Відповіді показали, що найкраще знаними є гітара (33,3 %) та скрипка (32,9 %). Менше респондентів згадали флейту (25,2 %) та фортепіано (17,9 %).

13. *Agnieszka idzie do szkoły muzycznej. Na jakim instrumencie najprawdopodobniej będzie grała?* Ми передбачали, що відповіді на це запитання повинні були б узгоджуватися з відповідями на запитання № 10, у яких найчастіше траплялася скрипка, і не помилилися. Скрипку обрали 72,2 % респондентів. На другому місці – фортепіано (44,8 %), на третьому – гітара (39,4 %). Досить часто респонденти згадували флейту (25,1 %).

14. *W klasie uczą się uczniowie, którzy uczą się również w szkole muzycznej. Jaki instrument jest według Pana/Pani najbardziej popularny wśród nich, a jaki jest najmniej popularny?* Мета цього запитання – виявити найбільш і найменш популярні музичні інструменти для навчання. Так, найпопулярнішими виявилися гітара (100 %), фортепіано (59,7 %), скрипка (27,4 %); в поодиноких випадках згадували орган і перкусію (по 1,6 %). Найменш популярні флейта (34,5 %), арфа (23,6 %), акордеон (19,6 %), контрабас (18,9 %), труба (17,3 %), віолончель (14,9 %), трикутник (10,2 %), тромбон (7,8 %), орган (7,1 %), фортепіано та саксофон (по 6,2 %).

15. *Dla szkoły muzycznej zakupiono 5 nowych instrumentów. Jak Pan/Pani uważa, jakie to są instrumenty?* Найчастіше траплялися фортепіано (37,3 %), гітара (34,8 %), скрипка (31,2 %) – саме гри на таких інструментах, на думку респондентів, навчається більшість учнів музичної школи.

16. *W konkursie rysunku biorą udział 50 dzieci. Ich zadaniem było narysować instrumenty muzyczne. W wyniku konkursu jury ujawniło, że najczęściej wśród rysunków można było spotkać... Jakie instrumenty można było spotkać najczęściej?* Відповіді показали, що найкраще знаними є гітара (45,4 %), скрипка (31,9 %), фортепіано (28,3 %) та флейта (25,2 %).

17. *Po wpisaniu «instrument muzyczny» w wyszukiwarce Internetowej otrzymane wyniki, w których jest najwięcej rysunków ... Jakie instrumenty pojawiają się najczęściej?* Мета цього запитання – визначити прототипові об'єкти категорії «МІ». На думку студентів, пошукові системи здебільшого запропонують зображення гітари (55,5 %), скрипки (43,5 %) та фортепіано (34,5 %). Рідше траплялися б флейта

(16,8 %), саксофон (13,2 %), труба (7,1 %), віолончель (4,1 %), арфа (3,6 %), барабани (3,4 %), орган (3,1 %).

18. *Pippi Pończoszanka opowiadała swoim przyjaciołom, że jej ojciec umie grać na siedmiu instrumentach muzycznych. Jak Pan/Pani uważa, jakie to instrumenty?* Відповіді на це запитання мали виявити і прототипові, і маргінальні об'єкти категорії «МІ». Найчастіше траплялися гітара (26,9 %), фортепіано (25,5 %), скрипка (21,9 %) та флейта (21,8 %) – інструменти, які згадували й у запитанні № 2; гітара посіла перше місце і за результатами відповідей на запитання № 6. Це свідчує її прототиповість або наближеність до центральної зони категорії «МІ».

19. *Zła czarownica zaczarowała miasto i wszyscy mieszkańcy zasnęli głębokim snem. Mieszkańców miasta może rozbudzić gra na... Na jakim instrumencie muzycznym, według Pana/Pani trzeba zagrać?* На думку опитаних, мешканців казкового міста розбудять: флейта (44,4 %), барабани (41,4 %), гітара (25 %), труба (24 %), скрипка (18,9 %), бубон (13,2 %).

20. *Studenci biorą udział w eksperymencie z rozpoznawania brzmienia instrumentów muzycznych. Brzmienie jakich instrumentów będą rozpoznawane najlepiej?* Мета цього запитання – визначити МІ, звучання яких, на думку респондентів, є знаним і яскраво представленим у їхній концептосфері. Так найкраще розпізнавали звучання гітари (43,5 %), скрипки (34 %), флейти (26,1 %), фортепіано (25,4 %) та барабанів (18,5 %). Можемо припустити, що в концептосферах респондентів ці інструменти займають центральну позицію категорії «МІ».

Обговорення результатів

Відповіді другого блоку експерименту показали, що найкраще розпізнані зображення рояля, органа та скрипки (98,7 %). Достатньо добре були розпізнані барабани (97,4 %), гітара (96 %), губна гармонія (94,8 %), труба (92,2 %), арфа та саксофон (по 88,3 %), флейта (85,7 %), контрабас (80,5 %) та віолончель (72,7 %). Нижча частотність розпізнаваності у таких інструментів: шейкер (66,2 %), гармонія (64,9 %), свищик (58,4 %), цимбали (45,4 %), кларнет (44 %).

У третьому блоці експерименту найкраще розпізнане звучання органа. 96 % респондентів зробили це вірно, здебільшого вписавши до бланку відповідей не *organ*, а *organ kościelny*. Зазначимо, що і зображення органа було розпізнане правильно у більшості випадків. Пов'язуємо такий результат із тим, що найпоширенішою релігією в Польщі є католицизм, а, як відомо, в усіх католицьких храмах є органи, тому респонденти часто бачать цей інструмент і чують його звучання. Досить добре розпізнане звучання гітари (90,9 % і 79,2 % у кожному з випадків), саксофона (85,7 % і 66,2 %), акордеона (88,3 %), флейти (58,4 % і 80,5 %), скрипки (87 % і 76,6 %), фортепіано (79,2 %), арфи (64,9 %), металофона (52 %). Гірше розпізнали трубу (26 % і 37,6 %), контрабас (37,6 % і 35 %), тромбон (39 %), барабани (33,7 %), кларнет (26 %), перкусію (29,9 %), гармонію (23,4 %) та віолончель (20,7 %).

Висновки

За результатами трьох частин експерименту ми визначили об'єкти, які складають ядрену зону категорії «МІ» в концептосфері студентів немужичних спеціальностей – носіїв польської лінгвокультури. Такими інструментами,

передусім, є гітара та скрипка, які найчастіше відтворювалися з пам'яті (блок 1), їх зображення та звучання також добре розпізнаються (блоки 2, 3). Ближче до ядра перебуває фортепіано, трохи далі – орган, флейта та бубон. Орган віддалений від центру категорії. Ми змушені робити такий висновок незважаючи на те, що і зображення, і звучання цього інструмента добре знані усім респондентам. Причиною нецентрального положення в досліджуваній категорії є те, що його не часто згадували респонденти у відповідях першого блоку експерименту: студенти добре знають цей МІ, але мало ймовірно, що вони б зарахували його до прототипових. Стосовно народних інструментів, то до центральної зони категорії увійшов бубон. Опрацювання результатів нашого дослідження дає змогу зробити обґрунтований висновок про те, що наповнення та будова категорії МІ можуть бути виявлені за допомогою психолінгвістичного експерименту. У перспективі – вивчення й інших культурно маркованих категорій.

Література

References

1. Khadzhyohlova, O. (2010). Struktura Katehoriyi «Muzychni Instrumenty» v Kontseptosferi Krymskotatarskykh ta Ukrayins'kykh Studentiv: zistavnyy aspect [Structure of the category of musical instruments in the conceptsphere of Crimean Tatars' and Ukrainian Students: comparative approach]. *Vcheni Zapysky Krymskoho Inzhenero-Pedahohichnoho Universytetu. Vypusk 23. Filolohichni Nauky*, 59–66.
2. Khadzhyohlova, O. (2012). Katehoriya «Muzychni Instrumenty» v Svidomosti Nosiyiv Anhliys'koyi Movy [The category of Musical Instruments in the Consciousness of English-speaking People]. *Nova Filolohiya. Zbirnyk Naukovykh Prats'. Zaporizhzhia: ZNU*, 54, 129–134.
3. Labov, W. (1973). The boundaries of words and their meaning. [in] Charles-James N. Bailey and Roger W. Shuy, eds, *New ways of analyzing variation in English*. Washington D. C., 340–373.
4. Lakoff, G. (1992). *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*, The University of Chicago Press.
5. Rosch, E., Mervis, C. B. (1975). Family resemblances: studies in the internal structure of categories. *Cognitive Psychology* 7, 573–605.
6. Taylor, J. R. (1995). *Linguistic Categorization*. Oxford: Oxford University Press.

Анна Кульчицька

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

anna379@ukr.net

ПІЗНАВАЛЬНИЙ ІНТЕРЕС У СВІТЛІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТЕОРІЇ ЕМОЦІЙ

Received March, 17, 2014; Revised March, 29, 2014; Accepted April, 14, 2014

Анотація. Стаття присвячена проблемі пізнавального інтересу. Розглянуто теоретичний аспект категорій інтересу та пізнавального інтересу, підходи до визначення цих понять. Сьогодні можна виділити дві лінії у трактуванні поняття інтересу. Одна з них ґрунтується на уявленні про